

ספיר וההלום

מרגליות יקרות ואבני חושן,
פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
דברי הגות ורעיון
מאוצרות תורת החסידות
עשובצות זהב ועסודרות
משיעוריו ושיחותיו של
רבי מנחם מענדל פערנץ שליט"א
פרשת בלק

שבת קודש

אבסוף ניגס שבת
בקדושת השבת וסגולתה

וזהר כעס מלך

אחת משלושים ותשע המלאכות האסורות בשבת היא הבערת אש, ומקורה בפסוק שבפרשת ויקהל (שמות לה א) 'לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת'.

פשוטו של מקרא ידוע לכל, אמנם בספרים הקדושים מצאנו שהאריכו רבותינו לדרוש את דברי הפסוק וללמוד ממנו אזהרה על מדת הכעס, שביטוי יש להזהר שלא לכעוס ביום השבת.

הדברים ידועים בשם רבנו השל"ה הקדוש (פ"ר ויקהל) שכתב בפסוק זה רומז לאש המחלוקת ואש הכעס, שצריך האדם להזהר שלא להבעיר לעולם, ומכל שכן ביום השבת שבו אש הגיהנם אינה בוערת (טור א"ח סי' רצה), והכועס בשבת או עושה מחלוקת חס ושלום, הרי הוא כמבעיר את אש הגיהנם, ורחמנא-ליצלן.

וכך כתב גם הגאון רבי שלום תאומים משטפונשט זצ"ל, תלמידם של הרב הקדוש בעל ה'דגל מחנה אפרים' ואחיו רבי ברוך ממזיבוב' בספרו 'אור התורה' (פ"ר ויקהל), שהזהירה תורתנו בפסוק זה על הבערת אש שהוא הכעס, שהיא מדה מגונה מאוד אפילו בימי החול, ובפרט בשבת, לכל יכעס האדם כלל, אפילו לדבר מצוה, כי הכעס הוא הבערת אש כיון שהוא מחמם גופו של אדם, והכועס בשבת חלילה פוגם ביום השבת עצמו.

זהו פירוש הכתוב 'לא תבערו אש בכל מושבותיכם': אין לכם להבעיר את אש הכעס בכל מושבותיכם, ומדוע? - 'ביום השבת', כי הכעס פוגם בקדושת יום השבת.

'סוד הדברים מובא כבר בתקוני הזהר (מ"ח פה). בו שבחו את האדם המכין את לבו לשבת על ידי שמסיר מתוכו כל עצב וכעס שהם אש הגיהנם, ועל כך נאמר 'לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת', כי הלב הוא מקום משכנה של השבת, והוא המכונה 'מושבותיכם' בפסוק.

והקשה הגאון הקדוש רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע בספרו 'בני יששכר' (מאמרי השבתות ט): הלא הכעס אסור גם בימי החול, ומדוע נתייחד יום השבת בכך שאין לכעוס בו?

ותירץ, שבימי החול הגיהנם בוער בין כך, אבל בשבת כבוייה אש הגיהנם והאדם הכועס הרי הוא כביכול מבעיר אותה ומעורר חלילה את ענשי הגיהנם גם בשבת, מלבד שהוא כמדליק אש

על התורה

שלהבות קודש והגינות חכמה
עפרשת השבוע

פנים יהודיות

סיפר הגאון ה'בן איש חי' זי"ע: "מעשה בשר אחד גדול של ישמעאלים, שכבש את ארץ הקדושה שהיתה ביד הערלים, ועשה מלחמה עם פלשתים הערלים, וגזר אומר שאם יפגשו בערל בדרך שישחטו אותו, והיו הערלים מתחפשים ללבוש בגדי ישמעאלים.

פעם אחת היה מהלך במדבר עם חילו, ופגע בסינייה אחת של פלשתים הערלים אנשים ונשים, שהיו בורחים ממקום למקום, והיה ביניהם יהודי אחד, וכשראו את השר הולך ובא לפניהם אחזתם רעדה, והיהודי נשטם מתוכם, וירץ ויבוא לפני השר, ותפס הפאות שלו בשתי ידיו, והיה קורא בקול גדול דברים אלו בלשון ערבי: "שוף יא סיד, אנא יהודי והאדולה שהודי!" לאמור: ראה אדוני, אני יהודי, והללו עדי!

ויצחק השר כי ערבו לו דברים אלו שדבר בם על המשקל, ויגזור תללות לו בפאות שלו שני נזמי זהב אשר לקחו מן השלל, ויען היהודי ויאמר, אדוני העדים שלי הם שני גיבורים חזקים ובריאיים אשר המה יכולין לשאת גם שני צמידים של זהב, ויצו תללות בפאות שלו גם שני צמידים גדולים של זהב שלקחו מן השלל, הלא תראו כי יפה כיוון אותו היהודי לקרא את הפאות שלו בשם עדים, אשר הם מעידים עליו שהוא איש יהודי, וגם עשו את שלהם, ומלבד שהצילו מן המוות עוד נטרו אותו בנזמים וצמידים של זהב, שהוציאו גם אליו חלק מן השלל.

המשך ה'בן איש חי': על כן כמה וכמה צריכין אתם להזהר בשני עדים נאמנים אלו, העומדים אחד מימין ואחד משמאל, המעטרים אתכם בעטרה של היהדות.

ואין אני מעמיס עליכם לעשות לכם פאות עבים וארוכים, כמו מנהג אחינו האשכנזים ה"יו, ורק אבקש שיהיה בהם שיעור הניכר לעיני הכל, ולא יהיו כעשבים קטנים העומדים על פתח הקרקע, אשר רק ורישומן ניכר, ואלו פסולין הם לעדות כדון קטן שפסול להעיד, כי רק הגדולים נאמנים להעיד בגודלם, וכבר דיברתי בזה פעמים רבות, ואשרי המדבר על אוזן שומעת, ואשריהם ישראל שמעו ונזהרו, ותבא עליהם ברכה.

בשמו של הגאון רבי משה גרינוואלד בעל 'ערוגות הבושם', הביא בנו הגאון רבי יעקב יחזקיה מפאפא זי"ע בהקדמת ספרו 'ויגד יעקב': "זהו אחד מן הגדרים אשר לימדו אותנו רבותינו הצדיקים, המסייע שלא להמשך אחר שטף מים רבים מים הזדונים אשר אנו מוקפים מהם בעוונותינו הרבים, דהיינו להיות ניכר צלם אלקים על פניו בפאות הראש והזקן... ובוזה פירש אמו"ר

זצ"ל... מאמר הכתוב בפרשת בלק (במדבר כב א) 'ויקץ מואב מפני בני ישראל' - מהפנים שלהם...

כתב בספר 'שערי פרנסה טובה' על הפסוק (תהלים מב א) 'מתי אבוא ואראה פני אלהים', כי לכאורה היה צריך להיות כתוב 'ואראה פני אלהים', בניקוד סגול, ומדוע נכתב 'ואראה'?

אלא, רמז הוא לדברי המפרשים על הפסוק 'שלו פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה', שיראה את פני ה' בצלם אלהים שהוא 'פני ה' שיהיה על הבא ליראות.

על כך אמר דוד המלך עליו השלום 'מתי אבא ואראה פני אלהים', כלומר, שיהיה עלי צלם אלהים שאלך בדרך התורה והיראה בפיאות הראש ובזקן ובבגדי יהדות, ולא כאותם אנשים שטוענים שדי להיות ירא שמים בלב.

וכבר הכו על קדקדם הרב הקדוש בעל 'יטב לב' מסיגעט ובנו בעל 'קדושת יום טוב', על מה שאומרים 'לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי', כי אדם צריך להיות ירא שמים בסתר וגם בגלוי, שלא יגלה את פאותיו ובגדיו כמנהג האומות, אלא שיהא ניכר בחצות שהוא יהודי.

למות יהודי

אחד מאותם יהודים, שזכו וקנו את עולמם בשעה אחת, היה יוחנן גאנשאר. יהודי עלוב נפש, שעל אף שזכה לקבוע את מקומו מגוריו בעירה המקודשת קוזניץ, לא הצליח לעמוד בפני הפיתוי המפוקפק והמיר את דתו בעבור ממון.

גאנשאר זכה למעמד מיוחד בעירה. לפרנסתו עבד כוטרניר הממשלתי של מחוז ראדום.

כשנכנסו הנאצים לקוזניץ, סבורים היו שאדם זה פולני הוא, מפני שהיה חביב על תושבי הכפר הגויים.

מספרת אחת מבנות העירה, מרת פסיה שרשבסקי, שנחטפה לעבודה במפקדת הגסטאפו שבקוזניץ:

היה זה למחרת ראש השנה תש"ג.

ביום אמש, יום הדין, העלו האורזים באש את בית הכנסת העתיק שנתקדש על ידי המגיד מקוזניץ, וכמו על מנת להשלים את ההשפלה, חטפו את נשות העירה, ואני בתוכם, כדי לצחצח ולהבריק את מפקדת הגסטאפו.

בעודי מבריקה את החלונות, נפתחה לפתע הדלת, ויוחנן גאנשאר המושמד נגרר פנימה בגסות, כשהוא מוכה וחבול.

"זאג אז דו ביסט א יודע!", צרחו חיות האדם בקולי קולות. "הודה שאתה יהודי!" גאנשאר, שדם זב מכל גופו ומראהו היה נורא, שתק.

העגל, היו בני אותו דור מאשימים זה את זה ואומרים איש לרעהו: "אתה גרמת לעוון העגל".

ומאת ה' היתה זאת שנצטוו ישראל להקים את משכן אהל מועד, ובאמצעות מלאכת הבנייה ואספסת הנדבות מאת העם, היו כולם עסוקים וטורודים בעשייתם ולא נותר זמן בידם להתקוטט איש עם רעהו על אשמת עוון העגל.

אך כשבאה השבת ונאסרה מלאכת המשכן, היו עתותיהם פנויות וחזרה אש המחלוקת להתלקח תוך האשמה הדדית. לכן צוה אותם משה רבנו 'לא תבערו אש בכל מושבותיכם'; היצר מנסה להפריד בין הדבקים ולזרוע את אש המחלוקת והכעס ביניהם, אך עליכם לדעת שחמור הדבר ביותר ולאש שכזו אין ליתן מקום בכל מושבותיכם.

מכך שרמזו ברוחניות את חומר עוון הכעס בענין השבת, למד הרב הקדוש רבי ישראל מגור ז"ע בעל 'בית ישראל' (פר' ויקהל תשכ"ז), שיום השבת מסוגל לתקון המדות, כי השבת עצמה מסיעת לאדם לישר אחרותיו.

לכן נצטוו ישראל באיסור זה לאחר חטא העגל, ללמד שחומרת הכעס כחומרת עבודה זרה, אך על ידי כח השבת יוכלו לתקן דרכם ולהשמר מכאן והלאה מכל המדות הרעות.

מנהגת שלום השקט ובטח

בספרו 'שפתי צדיק' (ראש השנה אות כא) הפליג הרב הקדוש רבי פינחס מנחם מפליץ ז"ע בחומרת הכעס ביום השבת, בכתבו שאף האיש שדרכו להקפיד בענייני עבודת הבורא, מכל מקום ביום השבת יש לו להמנע מכך, אלא יהיו כל דיבוריו בהשקט ובנחת.

את דבריו הוא מבסס על המובא בתקוני הזהר (כ"א, טז), שבשבת צריך האדם לשנות את מנהגו מימי החול, ולדומה, אם היה רגיל להדליק את בימי החול, ישנה ולא ידליק אותה בשבת.

הקשה על כך בעל 'שפתי צדיק', הרי איסור הבערת אש הוא מלאכה האסורה מן התורה בכלל כל המלאכות, ואין ההמנעות ממנה מצד שינוי מנהגי החול לכבוד יום השבת!

אלא ודאי כוונת תקוני הזהר היא על הבערת אש הכעס. פעמים שהכעס מותר הוא, כגון בענייני עבודת הבורא, אך אף הנהוג כן לא ינהג כן אלא בימות החול, אך בשבת עליו לשנות מנהגו ולהמנע מכך.

ומכל מקום כתב רבנו הרמב"ם בספרו 'משנה תורה' (דעות פ"ב ה"א) שעל האדם ללמד עצמו שלא לכעוס אף לצורך עבודת ה', ואם רואה אדם צורך להוכיח את בני ביתו או את תלמידיו, יראה כעסו רק כלפי חוץ כדי להחזיר למוטב ותהיה דעתו מיושבת בינו לבין עצמו. והביא את דבריו אלו הגאון הקדוש רבי שניאור זלמן מלאדי ז"ע בספרו 'שלחן ערוך הרב' (אור"ח ס"י קנא).

למעלה מוכן כתב הרב הקדוש רבי משולם פייבוש הלוי מז'ברז'א ז"ע בספרו 'יושר דברי אמת' (אות גב), שהנכשל בכעס בשבת אינו יכול לזכות לקדושת השבת.

כי ישנן דרגות רבות בקדושת השבת, ולא כל אחד חש בה באותה מדה.

הצדיק חש בתענוג של אור שכלי ודבקות הבורא בנעוים זיוו יתברך שמו, ומי שאינו צדיק מרגיש שמחה גשמית והרחבת הים להתענג במאכל ובמשתה, אך גם בכך שייך הוא לקדושת השבת, על כל פנים

לפי דרגתו.

אמנם כל זה רק כשאנו שרוי בכעס או בעצבות חלילה, כיון שהם הפך הקדושה, ומסופר שפעם, בליל שבת קודש פרשת תולדות תשס"א, אחר השולחן הטהור, כשפנה הרב הקדוש רבי משה יהושע מויזניץ ז"ע בעל 'שועות משה' לצאת מבית מדרשו כדי ללכת לביתו, היה אחד הנוכחים כועס ורוגז וצעק בקול רם.

הסתובב הרבי לעברו: "בשבת לא כועסים. הרי יום שבת קודש הוא".

לאחר המתנה קצרה המשיך ואמר:

"אכן, גם ביום שלישי הדבר אסור, אמנם ביום השבת נדרש ביותר להזהר בכך".

בדומה לכך ארע פעם אחרת, כאשר שהה באשדוד, ובעת שיצא מבית המדרש, צעק וכעס אחד הנוכחים. אמר הרבי: "קדושת יום השבת אינה נותנת לאדם להתרגז".

מנהגת אמת

ממשנתו של הרב הקדוש רבי יהודה אריה לייב מגור ז"ע בעל 'שפת אמת' אנו למדים כי ענין השבתת הכעס בשבת קדש, יום המנוחה, נוגע כביכול גם כלפי מעלה, כאשר מתבטל ומסתלק הכעס שיש לפני הקדוש ברוך הוא ממעשה הרשעים.

שהרי על הפסוק (משלי כו ג) 'כובד אבן ונטל החול וכעס אויל כבד משניה' דרשו חכמינו ז"ל במדרש (שמו"ר יג א), שישנם אנשים החושבים שבראית השמים והארץ יגיעה היא כלפי הבורא, ובאמת חלילה אין שיכת יגיעה כלפי מעלה, אך כביכול קימת בחינה של יגיעה כאשר מבטל האדם מזמנו בעולם הזה ומכעיס לפניו יתברך בדברים בטלים.

הרי לנו שמדת הכעס שייכת כביכול כלפי מעלה, הנגרמת על ידי מעשים שאינם ראויים, ומכעיסים לפניו בדברים בטלים.

דבר זה קיים בעיקר בששת ימי המעשה, בהם חושך יכסה ארץ על ידי מעשי הרשעים. אמנם בשבת קדש שהיא יום מנוחתו של הקדוש ברוך הוא, מתבררת ומתגלה האמת הפשוטה שבבריאיה שמלכותו בכל משלה, וממילא הכעס שנוצר על ידי מעשי הרשעים מתבטל כלא היה, ובכך קונה המנוחה את מקומה בכל העולמות תחת היגיעה והכעס של ימות החול.

והוסיף ה'שפת אמת', שמנוחה זו שרשה בשבת הראשונה שלאחר ששת ימי הבריאה, בה נאמר כלפי הבורא שביום זה 'שבת וינפש' (שמות לז יז), ויש בזה שתי בחינות של מנוחה: 'שבת' היא עצם השביתה ממלאכת הבריאה, ואילו 'וינפש' היא הנחת הרוחנית שהיתה לפניו ממעשי הנבראים.

וכפי שהיה באותה שבת כן הוא בכל השבתות כולן שמתבטלים בהן כל כעס ויגיעה, ורק נחת רוח עולה לפניו ממעשי הנבראים כולם.

לא יוסף ענב עמה

כיון שיום השבת הוא יום של שמחה בעליונים ובתחתונים, הזהיר חכמינו ז"ל שאין לכעוס כלל בשבת כדי שלא להגביר את מדת הדין חלילה, וכפי האמור.

מסיבה זו על האדם גם להזהר להיות שרוי בשמחה ביום השבת, היות שהשרוי בעצבות הרי הוא פוגם בזה בקדושת היום ומגביר את הדין בעולם.

כך ראינו אצל צדיקים קדושי עליון, שעל אף שתכופם צער ויסורים, מכל מקום נמנעו מלהביא צער ויגון ללכם ביום

השבת, ובתעצומות נפש המשיכו את סדר יומם מתוך שמחה ורוממות.

ומסופר על הרב הקדוש רבי צבי הירש הכהן מרימנוב ז"ע, סיפור שהתרחש בעת שבתו הצדקת, אשת הרב הקדוש רבי אריה ליבוש קנר זצ"ל, חלתה ונפלה למשכב. שמונה-עשר ילדים היו לו לרבי צבי הירש, ועד עתה נפטרו על פניו שבעה עשר מהם, רחמנא-ליצלן.

תחושתו של הצדיק למראה בתו היחידה השוכבת על ערש-דוי ונוטה למות בלתי ניתנת לתיאור, אבל למרות המצב, כשהגיע ליל שבת קודש התפלל הרבי בשמחה יתרה ובריקודים ב'לכה דוד' כדרכו בקודש, ובסעודת ליל השבת, כאשר היה מסב על שולחנו הטהור בהתלהבות גדולה ובשמחה יתרה, באה לפניו כלתו של רבו, הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מרימנוב, וצעקה בפניו בבכי יתרה ובקול מר, כי בתו היחידה גוססת ומצבה קשה.

כששמע זאת הרבי סמך פניו על ידו כעין נפילת אפים רגעים מספר, ואחרי כן פתח את פיו הקדוש ואמר:

"כתוב (דברים ג כג) 'ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר', משה רבנו, עליו השלום, התחנן אל ה' ובקש שגם כשתהיה עת צרה חלילה ובעתה - 'בעת ההיא' מלשון בעתה, יוכל להיות בבחינת 'לאמר', כלומר, ישאר במקומו ובמצבו בחזק אמונתו ובטחונו בה', ויוכל לדבר לפני הקדוש ברוך הוא.

ואומר גם אנכי לקדוש ברוך הוא: הלא בידך נפש כל חי, בכל עת ובכל שעה, מה אכפת לך כי יתעכב עוד הדבר ותשאר בתי בחיים ביום השבת כדי שלא תבטל אותי משמחת השבת קודש?"

והיה יושב וגומר סעודתו ברנה וצהלה, ולא היה נראה עליו שום שמץ עצבות. ונשארה בתו בחיים עד יום שני בשבוע. מעשה נורא שכזה ארע גם זמן מה קודם לכן, כאשר נפטר בנו של רבי צבי הירש, וכאשר באה השבת לא נראתה על פניו של הצדיק עצבות כלל, אלא היה משורר ב'לכה דוד' בצהלה ובחדוה יתרה, עוד יותר מבכל שבת, כמי שהולך בשמחת נישואין.

כאשר אמר זאת חתנו רבי אריה לייבוש, לא התאפק ושאל: "כיצד יתכן שתפלת מורי חותני עבור רבבות אלפי ישראל הבאים לחלות פניו על חוליהם מתקבלת ברצון, ומתרחמים כל החולים, ורק על צאצאיו שלו איננו מפיל תחינה להקימם מחלים ולהצילם ממוות?"

הסביר לו הרבי, כי פעמים גם מניעת התפלה היא מעבודת השם.

"מדוע לא יקשה בעיניך על אברהם אבינו, עליו השלום, שלא ביקש מאת הבורא שלא ידרוש מאתו את עקדת בנו יחידו? הרי היתה תפלתו מתקבלת ברצון..." המשיך הצדיק להסביר לחתנו.

"גם אתה מבין, שלו היה כך, באלו פנים היינו באים?"

זה אלפי שנים באים אנו בתחינה 'עקדת יצחק' לזרוע היום ברחמים תזכור, ולולא זאת לא היתה לנו תקומה בגלות, וזו היא עבודת הצדיקים אשר יעבדו בזה להבורא יתברך ויתעלה".

כסופר החסיד המופלג רבי הירשלי איטשעס שני סיפורים אלו לפני הגאון רבי יעקב משלם אורנשטיין זצ"ל, רבה של לבוב ובעל 'שועות יעקב', אמר כי מיום שנפטר על פניו בנו יחידו הגאון רבי מרדכי זאב זצ"ל, שהיה מעותר לגדולות, לא מצא נוחם לנפשו עד ששמע כיצד קיבל הצדיק מרימנוב את פטירת ילדיו,

ותמיד היה מפליא את קדושת הצדיק הקדוש מרימנוב.

וסיפר בנו של רבי צבי הירש, הרב הקדוש רבי יוסף הכהן מרימנוב ז"ע, אודות החסיד המופלג רבי חיים זאב מלינסק, שפעם בעת ששבת בצל קורתו של הרב הקדוש רבי משה מסאווראן ז"ע, נפטר בנו יחידו של הצדיק, ומרוב צערו לא התנחם עליו בשום אופן.

לפתע פנה הצדיק מסאווראן לרבי חיים זאב, ושאלו האם יש בפולין צדיק אחד ושמור רבי צבי הכהן, ומה היא דרכו בקודש. וסיפר שכעת שאלוהו משמים מדוע אינו לוקח מוסר לעצמו כיצד לנהוג, מהרב הקדוש רבי צבי הכהן שנפטרה על פניו בתו שהיתה הילד השמונה-עשר במספר שמת בחייו, ועל אף זאת, בכל השבת שבתוך ימי האבל היה מזמר ומרקד ב'לכה דוד' כמי שהולך למאורע משמח ביותר.

כי יום שמחת הוא

מסופר על הרב הקדוש רבי שמחה בונם מפשיסחא ז"ע שנפטר אחד מנכדיו בשבת, רחמנא-ליצלן, וכאשר בישרו לו על כך לא ניכר בו שום שינוי משבת אחרת והמשיך את סדר יומו ברוממות הנפש.

רק אחרי ההבדלה התחיל לבכות מאד. ואמר לסובביו: "אמנם מובא בגמרא (ברכות ט:) שכל מה שעושה הבורא לטוב הוא עושה, אך מכלל אני שישמרני הבורא מטוב שכזה..."

ובזאת פירש את שאמר יעקב אבינו, עליו השלום: 'ואתה אמרת היטב איטיב עמך' (בראשית לב ג), שבקש שיתן לו הבורא טוב הגלוי לכל שהוא טוב, ולא טוב החבוי בצרה חלילה. (חשבה לטובה, לקוטים, שבת)

בדומה לכך העיד הרב הקדוש רבי אברהם מסלונים ז"ע בעל 'ברכת אברהם' על הרב הקדוש רבי דוד מלובין ז"ע, מבחיניי אנשי המעלה שבין חסידי צפת, ומהיושבים ראשונה בשלחן הצדיק מרוזין, שהיה לו בן יחיד ושמו יוסף.

בהגיעו לפרק האיש מקדש התאסר יוסף עם אחת מבנותיו של החסיד רבי מוטקע לידר זצ"ל, שהיה מגדולי החסידים, חתן אחותו של בעל 'סוד העבודה' וחתנו של האדמו"ר בעל 'ברכת אברהם' מסלונים.

ימים מספר לפני החתונה, כאשר היו הכל נרגשים ומוכנים לחגוג את השמחה כראוי וכיאה, ארע אסון נורא.

ביום ששי, ערב שבת העליה לתורה שלפני החתונה, התמוטטה חלק מתקרת הבית על ראשו של החתן, וכתוצאה מהפגיעה הוא נהרג במקום.

אף על פי כן, במשך כל השבת התנהג רבי דוד כמנהגו ללא כל שינוי, ובלייל שבת אף רק לכבוד שבת קודש. גם אורחים הזמין לאכול על שולחנו כמנהגו מימים ימימה מדי שבת בשבתו.

כשהגיע מוצאי שבת, מיד לאחר ההבדלה, פרץ רבי דוד בבכי ומרוב צער התעלף על מקומו. נגש אליו אחד מתושבי צפת ואמר לו: "כל השבת יכולתם להתאפק, ועכשיו, מיד עם יציאת השבת, כבר לא יכולתם להתאפק?" ענהו רבי דוד: "במשך כל השבת לא חשבתי על כך כלל, עתה, כשהגיע מוצאי שבת, חשבתי בדעתי: הרי כשיש לי צער כביכול, גם השכינה היא בצער. וצער השכינה העיקר עלי יכולתי לשאתו עד שהתעלפתי..."

כי בשמחה תצא

רתיעתו הגדולה של הרב הקדוש רבי חיים

תפילה פנים וערגלויות בעניי עבודה שבלב זו תפילה

ואני תפילה

מתלמידיו הגדולים של המגיד הגדול הרבי רבי דב בער ממעורטש זי"ע, היה הצדיק הקדוש רבי שלמה מקרלין זי"ע, וצדיקי דורו היו אומרים עליו שהוא משיח בן יוסף.

עמוד העבודה היה הצדיק הקדוש מקרלין, עוקר היה הרים בכח תפלתו, שהיתה ממש במסירות נפש לה, כמעט בכל פעם אחר התפילה היו רואים כי יצא מגופו דם, מרוב התלהבות.

ומסופר, שבכל יום, קודם התפילה, היה הולך להפדר מזוגתו, שמא יסתלק מן העולם מחמת דבקותו.

תפילה עצמה היה שואג כארי וקולו נשמע למרחוק, וביום חול היתה אורכת שלש שעות תמימות.

פעם אחת היה קטרוג גדול בבית דין של מעלה בדבר התפילה שבני ישראל מזלזלי בה ואין מתפללים בכונה, הגם שהיא מהדברים שעומדים ברומם של עולם, ומחמת הקטרוג עמד מלך אחד ורצה לגזור גזירה לבטל את התפילה מעם בני ישראל.

נעשה רעש בשמים, והחליטו להמלך בצדיקים מעולם העליון, אולם הצדיקים הסכימו על הגזירה, שהרי בני ישראל מזלזלים בתפילה, ובדין אמת באה עליהם הגזירה.

כאשר שאלו משמים את רבי שלמה, אמר כי הוא מקבל על עצמו להתפלל במסירות ובכונה בעד כלל ישראל, וכך להשלים בשבילם את החסרון.

בדרך מליצה אמר 'ואני תפילה' (תהלים קט ד), כלומר, אני לבדי אתפלל, ותעלה התפילה בשביל הכלל.

אכן, עלה בידו של רבי שלמה ובטלה הגזירה, ובאופן מצמרר, אכן מסר רבי שלמה את נפשו על התפילה כפשוטו. כאשר לימים, בשבת קודש פרשת בלק תקנ"ב, בעצומה של תפלת מוסף בשעה שאחז באמיתו 'כת', ירה בו קוזק רוצח ושונא ישראל, ופצעו באורח אנוש, עד שנפטר חמשה ימים לאחר מכן, ביום כ"ב תמוז.

הוצפה הירבה

את ענין הצעקה בתפילה הסבירו צדיקי בית קרלין, שהיו מודגשים במיוחד דבר זה כידוע, כי הוא מיוסד על דברי רבותינו ז"ל בתלמוד ירושלמי (תענית פ"ב ה"א) על הפסוק 'ויקראו אל אלקים בחזקה', כי מאנשי ינינו שקראו אל אלקים 'בחזקה', יש ללמוד שהחוצפה מועילה אפילו לרשעים, שבאמצעות הצעקה בקול שהיא בחינה של חוצפה, גברו אנשי ינינו על המקטרג וביטלו את הגזירה להפוך את עירם.

כל שכן, לבני ישראל אהובי של הבורא, שמצפה הוא לקולם ומשתוקק לתפילתם.

וכך אומר היה תלמידו הגדול של הרב הקדוש רבי שלמה מקרלין, הוא הרב הקדוש רבי אורי מסטרליסק זי"ע ('אמרי קדוש השלם' עניינים אות מה), על מאמר חז"ל (סוטה מט): 'בעקבתא דמשיחא חוצפא יסג', שסמוך לביאת המשיח תרבה העזות והחוצפה, שאף שבפשוטו נאמר ענין זה על דרך השלילה, אפשר לפרשו גם על דרך החיוב והשבח, שאפילו שיהיה היהודי באותה תקופה ריק מתורה ומעשים טובים ויהיה מונח בדיוטא התחתונה בדעת ויראה רחמנא ליצלן, אף על פי כן יעז פניו להתחזק ולצעוק בתפילה ובפסוקי דמזמרה.

כי עיקר עבודת היהודי בעולם הזה היא התחזקות בכל מצב שבו הוא נמצא.

מעשה מופלא סיפר הרב הקדוש רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע, כי בימי הצדיק רבי שלמה

מאיר מויוניץ זי"ע בעל 'אמרי חיים' מן העצבות, התבטאה ביתר שאת לאחר פטירתו של אביו הקדוש הסבא קדישא בעל 'אהבת ישראל' זי"ע.

השבר היה גדול ועמוק והעדה הקדושה לא יכלה להתנחם.

בשבת הראשונה התבטא בעל 'אמרי חיים' באזני אחיו הרב הקדוש רבי ברוך מסערט ויוניץ זי"ע בעל 'מקור ברוך', כי אינו יכול לסבול את העצבות השורה על פני כולם.

לאחר מספר שבתות, בעת ישוב החסידים בשבת אחים כשעדין שוכנת עליהם עננת העצבות, אמר להם הרבי 'אמרי חיים':

"התלוצצו נא, ואפילו ממני, העיקר שתהיו בשמחה!" (נר החיים עמ' קצו)

גם בימי בין המצרים הקפיד הרבי 'אמרי חיים' מאד שלא לאבד את השמחה, וכה פירש את הפסוק 'וילבש שק' (אסתר ד א) שהוא בגימטריא 'תשמח', ומלמד שגם הצער והמריירות צריכים להיות מתוך שמחה.

בערב שבת קודש פרשת בלק תשי"ז, כשחל שבעה עשר בתמוז בשבת קודש, פנה הרבי אל החסיד רבי יחזקאל רונצוויג ז"ל בעת שעלה לתפילת קבלת שבת, ואמר לו: "אין זה 'קונץ' להיות שמחים בשבת שירה, אולם כאשר מגיעה שבת שבעה עשר בתמוז ודברים הכל למחר, ומשמחת שבת אין מרפים. אמנם יש להיות שבורים, אך לא עצובים."

באחת השנים אמר כי בקריאת התורה ביום תשעה באב קוראים 'אתה הראת לדעת' (דברים ד לה) כיון שעשרים ואחד ימי בין המצרים מכוונים כנגד עשרים ואחד הימים שבין ראש השנה לשמחת תורה.

נמצא לפי זה שיום תשעה באב הוא כנגד יום שמחת תורה, ויש לזכור גם ביום זה את שמחת תורה.

פעם בדרך לביתו מבית המדרש בליל תשעה באב פיוס הרבי 'אמרי חיים' לעצמו את תנועת הניגון של 'הא-ל בתעצמות' של יום טוב על הפסוק 'קרא עלי מועד' (איכה א ט).

בנהגות קודש אלו התכוון הרבי להורות כי אף בזמנים של שברון לב אין לשקוע בתהומות העצבות ויש לערב את השמחה בכל תהלוכות האדם.

ובספרו 'אמרי חיים' (ח"א קלה.) כתב שבכח השמחה לבטל את הקליפה הנקראת 'לילית' שהיא מיללת ומעצבת את האדם. (שם עמ' רז)

יפה לפעול ולהשפיע חיות ורגשי קדש, לא רק על המתפלל עצמו, אלא אפילו על השומעים אותו, בבחינת 'דברים היוצאים מן הלב - נכנסים אל הלב'.

לעתים תכופות היה הרב הקדוש רבי שלמה זלמן מויליפולי זי"ע נוסע להסתופף בצל הצדיק הקדוש רבי שלום מבעלזא זי"ע. פעם אחת נסע לבעלזא עם גנלון אחד שהיה אדם פשוט ומגושם ביותר ולא נחן בבנינה יתרה. בדרך סיפר לו העגלון שהוא עוד נסע עם העגלה הזאת 'למילך', כוונתו היתה לרב הקדוש הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, וכה סיפר:

"הייתי נוסע לליזענסק לעתים תכופות עם החוזה מלובלין ורבי מנדלי מרימנוב". הוא ביטא את שמם בלי התואר רבי, "ועוד הרבה חסידים".

והמשיך ואמר: "אני מוכרח להגיד שהם היו אנשים קשים ומרים!"

שאל אותו רבי שלמה זלמן מויליפולי: "במה היו כל-כך קשים ומרים?"

ענה לו: "כל הדרך עשו לי צרות! כשהרימוני את השוט להרביץ בסוסים, לא נתנו לי, ואמרו שאסור לצער בעלי חיים. הכרחתי לנסוע כל הדרך לאט לאט, כדי לא לעייף את הסוסים חלילה. וכל פעם אמרו לי: תן לסוסים לאכול ולשתות."

כשבאנו סמוך לליזענסק, ירדו מהעגלה והתחילו לרוץ העירה. צעקתי אחריהם: 'חכמים' כמזכר, למה אתם יורדים מהעגלה, הלא אני בין כך נוסע העירה, ולמה לכם ללכת ברגל? אך הם לא שמעו בקולי ורצו.

אני לא הייתי 'חכם' כמותם, נתתי להם לרוץ, ואני נסעתי העירה. נכנסתי לאכסניה. העמדתי את הסוסים באורה ונתתי להם לאכול. הלכתי להתפלל, אכלתי, הלכתי למרחץ ושכבתי לישון.

לקבלת שבת הלכתי אל הרבי שלהם. רציתי לראות למי נוסעים החכמים האלה. באתי לבית המדרש, ראיתי שהרבי עומד על יד המזוזה וצועק. הקולות שלו הגיעו עד לב השמים. הוא צועק והם אחריו. ככה התנהלה כל התפילה בצעקות. הוא צועק, והם אחריו.

לא הבנתי מדוע הם צועקים כל כך, אך באמצע התפילה נפלה טליתו של מיילך וראיתי שהצואר שלו אדם כסלק, הבנתי שהוא שתי בקבוק שלם יי"ש טוב, ובגלל זה הוא אדום כל כך וצועק. אבל כשהסתובב לשיר 'בואי בשלום' ראיתי בפנים שלו שהוא חיוור כמת. לא הבנתי, אם מקודם שתי יי"ש, מדוע כעת הוא כה חיוור? עד היום אני לא יכול להבין את זה!"

"אבל", סיים העגלון, "כשהתחיל לשיר 'בואי בשלום' - היה מה לשמוע..."

ובעל העגלה, אותו אדם גס ומגושם, שר את הגון ששמע אז, ובכה...

אמר רבי שלמה זלמן: "מאיש פשוט וגם זה יכולים להבין כחו של הרבי רבי אלימלך! חמשים שנה אחרי אותו גנון ששמע מפיו, נתעורר לתשובה ובכה!"

ומכך, אנו יכולים רק לנסות ולתאר לעצמנו, את גדולי הצדיקים ששמעו את הרבי מתפלל ואת התעוררותם הנפלאה.

מקרלין, התעורר קטרוג גדול על חסידיו, כי מתפללים הם בקול רעש גדול מאימת רבם ומחמתו, ולא לשם שמים.

הוכרו בבית דין של מעלה, שיש להעמידם בנסיון, וכך יתברר האם אכן מכוונים הם לשם שמים.

ויצא הבעל-דבר לנסותם, והופיע בבית המדרש בדמות בחור מופלג בתורה ומעשים, שהיה יוצא ונכנס בבית הרבי שקרבו ביותר.

מרב גדלותו בתורה, היו כל החסידים מתבטלים בפניו, ובפרט שראו כיצד מקרב אותו הרבי ומעריכו.

כחלוף הזמן, החל אותו בחור להוכיחם על שהם צועקים בתפילה, ובחלקה-לשון היה מוכיח אותם כי אם אינם יודעים ללמוד היטב - לשם מה להם להתלהב בתפילה?

שהלא ללמוד תורה כנגד כולם, ואם טרם עלו במעלה הראשונה, מה להם לדלג אל הבאות?

דבריו החלו לפעול את פעולתם, והתרופפות חלה בעבודת התפילה המופלאה של אותם חסידים קדמונים, עד שביום אחד נמנו החסידים וגמרו אומר לגרש את אותו בחור המונעם ומקרים מעבודת התפילה, על אף קירובו הגדול של הרבי, מבלי לשאול את פיו. אמרו ועשו. שלחו את אותו בחור שנתלבש בו היצר מאיתם, ושבו להתפלל בהתלהבות וצעקה כדרכם.

כשמוע הרבי מכך, גילה להם כי היה זה היצר הרע שבא לנסותם, וזכו לנצחו ולהוכיח שכונתם היתה לשם שמים, ולא מאימת הרבי, שהרי השליכו מחבורתם את אותו בחור שהיה מקורב לרבי, לאחר שהפריעם מעבודת התפילה.

נפשי מונחב ארצה והאשני מניע השמימה

לא רק צעקה בפה יפה כוחה, אלא אף התנועות שעושה המתפלל מתוך דבקותו, מעידות על מדרגות גבוהות ביותר שאליהן הוא עולה בעולמות העליונים, כך גלה לנו הרב הקדוש רבי קלונימוס קלמן הלוי מקראקא זי"ע בספרו 'מאור ושמש' (פר' תורע).

אמר דבריו סמך על מאמר הכתוב (ויקרא יג מ-מא) 'ואיש כי ימרט ראשו, קרח הוא טהור הוא. ואם מפאת פניו ימרט ראשו, גבח הוא טהור הוא'.

וכה הם דבריו המאירים:

כשאדם מישראל מתפלל מתוך רגשות קדש של אהבה ויראה בהתלהבות ודבקות, אי אפשר שלא יעשה תנועות באיבריו, כפי הידוע מהזהר הקדוש (ח"ג ריח): כי אדם מישראל שמאירה בו קדושת נשמתו, איננו יכול לעמוד על עמדו בתפלתו בלא נוע, אלא מאליו מתנענע הוא. כמו נר זולק שהשלהבת שבו מתנועת, וכן הנשמה היא רוחנית ומאירה כשלהבת והגוף הוא כנגד הנר.

דבר מופלא כתב רבנו המאור ושמש, כי באותו איבר שהאדם מניע ביותר, מתגלית ביותר קדושת נשמתו, ובתנועתו הוא מראה את מקום אחיזתו בעולמות העליונים.

'בואי בשלום' לליזענסק

כוחה של תפילה בהתלהבות ובצעקת הלב,

לפתע צץ בידיהם הטמאות של אותם אוריים ספר תורה.

הללו השליכו את ספר התורה הקדוש על הארץ, וציוו על המושמד: "רמוס את ספר התורה ברגלך!"

אנשאר לא נע, מה שהוביל את האוריים להתנפלות אכזרית מקודמתה. הקלגסים הפליאו בו מהלומות רצח, עד שנחלי דם וזמנו מפניו. אך הוא לא זז.

מסביב התאספו תושבים פולניים וטענו להגנתו: "איזה יהודי הוא זה? הלא משלנו הוא!"

אך הנאצים לא התרשמו. "אנו יודעים טוב מכך למי הוא..." צוחו בשטניות, והמשיכו להכותו.

אחד מהם הדליק מדורה קטנה, וצוה על המוכה: "זרוק את ספר התורה לאש, ותנצלו!"

המושמד האומלל הזדקף לפתע, והנאצים, שחשבו כי הוא נענה לפקודה, הרפו ממנו לרגע.

פניו שטופות הדם לבשו עוז, והוא הכריז בקול רם וצלול: "לא אעשה זאת! לא אשור את ספר התורה! יהודי אני! יכולים אתם להמיתני, לא אכפת לי!"

בנפשי פנימה סבלתי תמיד, וכעת הוקל לי, כי בתוכי נותרתי יהודי, ואת אחי היהודים אהבתי אהבה עזה.

תודה לכם, מרצחים!"

מכת אגרוף חזקה הפסיקה את דבריו. פניו של האנשאר החוריו, והוא צנח על האדמה והתמוטט.

הנאצים עזבוהו לנפשו לכמה רגעים, וחבריו הפולנים הקיפוהו. ביניהם עמדה גם מרת פסיס שרשבסקי, שלפתע שמעה את מלחש בשפתיו: "גם אני למדתי פעם ב'חזר', לאמי קראו רחל... כעת ודאי גאה בי אמי..." ואז גוע ומת.

בכעסן של אותן חיות טרף על טרפן שמת, השליכו את גופתו אל המדורה הדולקת.

את בגדיו שלחו לאשתו בחבילה עטופה, עליה נכתב: 'מתנה'.

כשהגיעו הבגדים, הוציאה אשתו פתק, שעליו כתב המושמד: "השתמתי עקב קשיי הפרנסה. פעמים אין ספור קללתי צעד איום זה."

אמנם כסף זהב לא חסרו לי, אך דברי התורה שספגתי בילדותי לא הניחו לי כל ימי חיי. אף אפסר להשתחרר מזה היותי.

בטפשותי מנעתי את עצמי מלחיות כיהודי, תעמוד לי גרסא דינקותא שלי לכפר על החטא הזה ותעזור לי למות כיהודי..."

ואקימנו

בי' בחשוון תש"ג הועלה הגאון רבי משה חיים לאו הי"ד, רבה של פיטסבורג, לרכבת המות שהובילה את בני הקהילה העתיקה והמפוארת לגאי ההרגה: טרבלגניקה.

הצפיפות בתוככי הקרונות המזוהמים שנועדו להובלת בהמות היה מעל ומעבר לכח הסבולת האנושי; רבים התעלפו ממחנק, אחרים בכו ויללו, ונאקת האומללים בדרכס האחרונה עלתה השמימה.

לפתע הושלך הם. מבעד לבלייל הקולות האיום, הלך וגבר קולו הצלול של הרב. שמו של רבי משה חיים לאו מפורסם היה בכל אירופה כנואם בחדס עליון, ונאומיו הנפלאים היו חלק מרכזי מכל כינוס מכובד בפולין.

את דרשתו האחרונה עלי-אדמות נשא בתוככי הקרון הנורא. כשהוא עומד בדחק אנושי איום. גופו כאן, אך נפשו העפילה לה למקומות אחרים, ופיו מפיך ניצוצי אש במצות קדוש השם, בצטטו את דבריו של התנא הקדוש רבי עקיבא בעת מותו, הדברים שהיו שגורים על לשונו:

"בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרוקות של ברזל, והיה מקבל עליו על מלכות שמים."

אמרו לו תלמידיו: רבנו, עד כאן?

אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'בכל נפשך' - אפילו נוטל את נשמתך, אמרת: מתי יבא לידי ואקימנו... ועכשו שבא לידי, לא אקימנו?"

היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד" (ברכות סא:).

"הודים יקרים!", פנה הרב אל בני עדתו.

"בואו נלך לדרכנו האחרונה כיהודים ההולכים לקדש את השם!"

הנהרג כאשר הוא יהודי - קדוש הוא! מוטב מות שיש בו חיים, מחיי השעה הזו שהמות מרחף עליהם..."

יחד עמו נשא הרב את כל בני עדתו אל אותו עולם מופלא של קידוש השם, וכאשר סיים את דבריו, פרצו כולם יחד בשירת 'כי בשמחה תצאו'...

אלו המלים שיצאו מפיו של רבי משה חיים לאו בדרכו האחרונה.

והיה ביום רביעי י"א במרחשון בהיות הבקר, עת הורדו יהודי העיר מן הרכבות בשאלו התחתיות טרבלגניקה והובלו בהתעללות ובהשפלה נוראה לכוון תאי הגזים, נשמע קולו האדיר של רבי משה חיים שעמד בין בני עדתו: "אשמונו, בגדנו, גולנו. דברנו דפי... וכל בני הקהילה מחרים מחזיקים אחריו במלות הוידוי עד ליציאת נשמתם... אכן, צעד רבה של פיטסבורג בעקבותיו של רבי עקיבא, ויצאה נשמתו באחד. ה' יקום דמו ודם כל הקדושים."

כשלוש שנים לפני פרץ השואה האיומה, הוציא רבי משה חיים לאו לאור את ספרו 'הדרך לקדוש השם'.

איש לא חלם בחלומותיו השחורים ביותר מקצת מן העתיד להתרחש. אולם רבי משה חיים השקיע את מרצו וכחו בסוגיא של 'קידוש השם'.

לאחד ששאלו מדוע משקיע הוא את אונגו בסוגיא שאינה אקטואלית לימינו, ענה רבי משה חיים במשפט מצמרר:

"רואה אני תקופה מתקרבת בה יעמוד כל יהודי ויהודי בפני מבחן אישי של קדוש השם."

כשם שעלינו ללמוד כיצד לחיות כיהודי - כך ראוי לנו להתכונן לתקופה זאת כדי לדעת כיצד למות..."

בספרו זה האיר רבי משה חיים את פרשת העקדה באור חדש:

מדוע שיבח הבורא את אברהם אבינו על נסיון העקדה, ואמר לו 'עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשבת את בנך את יחידך ממני' (בראשית כב, יב), ולא את יצחק שפשט את צוארו שלו לשחיטה מפני צווי הבורא יתברך?

אלא, שתי בחינות יש לראות בעמידה בנסיון העקדה.

הבחינה האחת היא עמידתם של יצחק אבינו שמסר נפשו לשחיטה, ושל שרה אמנו שפרחה נשמתה בשעה ששמעה על העקדה. זוהי עמידה בנסיון קשה ביותר, אך עם מיתתם עתידים הם להיפטר מחיי העולם הזה ונשמתם תעלה לשכון בגן העדן.

הבחינה הנוספת של עמידה בנסיון, הגבוהה יותר, שאליה הגיע אברהם אבינו, היא לחיות על קידוש השם.

לגבי אברהם אבינו לא היה נסיון העקדה נסיון הכרוך ברגע אחד של צער. היטב ידע שאם ישחט את בנו לעולה, יהיה את שארית חייו בצער וביסורים קשים. אב שכול ללא זרע, שבמו ידיו עשה את המעשה הנורא.

הוא לא יזכה אף לטיפת רחמים: כל העולם כולו יורו עליו באצבע - הנה האב שהקריב את בנו יחידו לקרבן. זהו האיש שלימד והוריק את כל באי עולם במשך שנים רבות לחסד ולמדות טובות, ולעת זקנה שחט את בנו יחידו.

על אף כל זאת, עמד אברהם אבינו בגבורה בנסיון - לחיות על קידוש השם! לא רק למסור את נפשו מוכן היה, אלא מסר את חייו בפועל, מעתה ועד יום מותו.

לכן זכה דוקא אברהם ונאמר לו משמים 'עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה'.

יסודם של דבריו המופלאים של הרב מפיוטרכוב, הלא הם תורתו המאירה של רבנו חיים בן עטר זיע"א בפירושו 'אור החיים' הקדוש לפרשת בלק על הפסוק (במדבר כג ז) 'תמות נפשי מות ישרים'. ביאר בעל האור החיים' שנתאוה בלעם הרשע שבשעת מיתתו יהיה ישר, לאחר שראה שבחיו רשע הוא ואין לו תקנה.

והביא את דבריהם של כמה רשעים שאמרו כי בפירוש, כי אילו היו יודעים שתכף לאחר שישוּבו בתשובה - ימותו, היו עושים תשובה על מעשיהם, מפני שקשה עליהם עד מאד לחיות זמן ארוך בתשובה ובמעשים טובים מפני יצרם הרע המושל עליהם.

הרי שלחיות על קידוש השם קשה יותר מאשר למות על קידוש השם.

ובאופן דומה ביאר הגאון הצדיק רבי חיים מיכאל דב וייסמנדל מנייטרא זצ"ל, את דברי התנא הקדוש רבי עקיבא בשעה שהוציאו אותו להריגה וסרקו את בשרו במסרוקות של ברזל, שהובאו לעיל.

אמרו חכמינו (ברכות שס) שבאותה שעה היה קורא קריאת שמע, ושאלוהו תלמידיו: "רבי, עד כאן?"

ענה להם: "כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה (דברים יו ה) 'בכל נפשך' - אפלו נוטל את נשמתך: מתי יבא לידי ואקימנו... ועכשו שבא לידי לא אקימנו?"

וכך יש ללמוד את תשובת רבי עקיבא לפליאת התלמידים שהשתוממו לראות עד לאיזו מדרגה של קדוש השם יכול ליד אשה להגיע:

אין זה חדוש גדול כל-כך למות פעם אחת על קידוש השם! הרבה יותר קשה הוא לחיות על קידוש השם, שזוהי עבודה תמידית ונמשכת כל העת.

הן 'כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה 'בכל נפשך' - עובד הייתי את הבורא במדרגה הגבוהה של לחיות על קדוש השם על אף הצער והקושי, 'ועכשו שבא לידי' - וכעת כאשר בא לידי הנסיון לקדשו במיתה, שהוא קל יותר, 'לא אקימנו?' - שוב לא

אזכה לקיימה יותר, ואין זו עבודה קשה כעבודה שהייתי עמל בה כל ימי, והרי זה פשוט שאוכל להתגבר על הנסיון.

קריאת שמע שיעל המיטה

פעם נסע הגאון הקדוש בעל 'דברי חיים' מצאנז זיע"א לבקר את הרב הקדוש רבי אליעזר מדזיקוב זיע"א. בהיותו בדרך עם משמשו עברו דרך אחד הכפרים, ופגשו ביהודי שביום זה הכניס את בנו בכריתו של אברהם אבינו.

פנה האיש בתחינה אל ה'דברי חיים': אנה יסור הצדיק אל ביתי ויכניס את הברכה אל מעוני. הסכים הרב, ויחד עם משמשו פנו ובאו אל מעונו של האיש. שמח היהודי שמחה גדולה על הזכות שנפלה בחלקו ומיד ערך לפניו שולחן לסעודת מצוה. בין לבין הביא הלה יין ישן נושן ממרתפו ומוזג הימנו לצדיק.

כשרצה ה'דברי חיים' לצאת לדרך, הפציר בו האיש שישאר עוד בביתו, מחמת שיין זה השפעתו חזקה ושמא יכביד על הצדיק בדרך, אך ה'דברי חיים' סירב לדבר ושם לדרך פעמיו.

כשהגיע אל העיירה דזיקוב, שלח את משמשו שיקבש מרבי אליעזר שיבוא אליו למעונו, יען שחש הוא בראשו מחמת היין ששתה באותו הכפר. כששמע זאת רבי אליעזר מיד רץ להקביל את פני הדברי חיים. ישבו השניים ודווחו בדברי תורה וחסידות, לאחר זמן מה קם הדברי חיים וליהו את רבי אליעזר עד לביתו.

ביקש רבי אליעזר מהרבי: אנה יועיל מורנו ורבנו ללון בבית, הן כבר ירד הלילה. הסכים הרבי לבקשתו ונשאר ללון בביתו. כשבא השמש לבדוק מדוע מתמהמה הרבי לשוב אל האכסניה, הורה לו רבי אליעזר שישוּב לאכסניה מחמת שהרבי ילון הלילה בביתו.

בבוקר, בעת שהאיר השחר חזר המשמש אל הדברי חיים ומצאו עומד ליד המזוזה וקורא את פסוקי קריאת שמע בדביקות רבה.

כשסיים הדברי חיים הביט במשמשו ואמר: "מסתמא אתה משער בליבך כי קראתי עתה את קריאת שמע של שחרית, דע לך כי הרגע סימתי לקרוא את קריאת שמע שעל המיטה..."

על הפסוק (במדבר כג כד): 'לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה', פירש הגאון הקדוש האביר יעקב זיע"א, שזהו רמז על קריאת שמע שעל המיטה שהיא המכריתת את המזיקים. וכך כתב בספרו 'פתוחי חותם': "והנה ישראל בכל בוקר, על ידי תפילת שחרית הם מכריתים כוח הסטרא אחרא ודוחים אותה לחוץ, ובכל לילה בעת שכיבה על ידי קריאת שמע שהם קוראים על מיתתם הורגים ומפילים כמה אלפים ורבבות של מזיקים, כמו שכתוב (תהלים צא ז) 'פול מצדך אלף ורובה מימינך'."

וזהו שכתב 'הן עם כלביא יקום' בבוקר ועל ידי תפילתו 'כארי יתנשא', באותה שעה הוא מלך על כל הסטרא אחרא כארי שהוא מלך על כל החיות, ואין הסטרא אחרא יכולה להרים ראש לפניו. זאת ועוד, בעת שכיבתו 'לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה', שהוא הורג המזיקים לאלפים ורבבות, וכל זה בלי לחש ובלי משפוט, רק על ידי עסק התורה ותפילות."

לשמייעת השיעורים - קול הלשון:
03-6171077

ספר
ויהלום